

Elżbieta Fuszara

**ZIMOWY MONITORING LICZEBNOŚCI NIETOPERZY W
CENTRALNEJ I PÓLNOCCO-WSCHODNIEJ POLSCE -
LUTY 1994**

**Winter monitoring of bat numbers in Central and Northeastern Poland
- February, 1994**

Abstract

Studies on bats hibernating in 123 winter shelters in Central and Northeastern Poland were conducted in February of 1994. The dominant species were: *M. nattereri* (28.1%), *M. daubentoni* (12.2%), *M. myotis* (11.6%), and *P. auritus* (6.9%). Species composition and dominance varied in regard to shelter type. The most numerous species were: in caves - *M. nattereri*, *M. myotis*, *B. barbastellus*, in forts and bunkers - *B. barbastellus*, in large cellars in Warsaw - *M. nattereri*, in small cellars - *P. auritus*, *M. daubentoni*, *B. barbastellus*, and in country wells - *M. nattereri*, *M. daubentoni*, *P. auritus*. The data from Szachownica cave, the most important hibernation site on the study area, confirm the results of earlier studies showing an increase in numbers of *B. barbastellus*, *M. nattereri* and *M. daubentoni*.

KEY WORDS: *Chiroptera*, hibernation, Poland

Liczenia nietoperzy w kryjówkach zimowych na Mazowszu prowadzone są od 1979 r. (Lesiński 1986), a na Wyżynie Wieluńskiej od 1981 r. (Lesiński 1983). Regularne liczenia na tym terenie, odbywające się corocznie w pierwszej dekadzie lutego, zapoczątkowane zostały w 1988 roku. Skontrolowano wtedy 25 obiektów. Od tego czasu wzrosła liczba znanych zimowisk i powiększył się objęty badaniami obszar. Obecnie kontrolujemy także zimowiska położone na Nizinie Podlaskiej i Pojezierzu Mazurskim.

W lutym 1994 r. przeprowadziliśmy liczenia nietoperzy w 123 obiektach: piwnicach (37 obiektów), bunkrach (40), fortach (22), studniach (15) i jaskiniach (9). W obserwacjach tych wzięli udział: Paweł Boniecki, Jakub Paweł Cygan, Robert Drózdź, Elżbieta Fuszara, Maciej Fuszara, Anna Pykało, Marek Konofalski, Marek Kowalski, Irek Krasnodębski, Grzegorz Lesiński, Iza Olejniczak, Andrzej Rusin, Konrad Sachanowicz, Jan Zduńczyk.

W objętych badaniami zimowiskach stwierdziliśmy występowanie 2865

nietoperzy należących do dwunastu gatunków (tab. 1). Najwięcej nietoperzy (1019 osobników) przebywało w jaskini Szachownica na Wyżynie Wieluńskiej. Dla tego zimowiska była to jednak liczebność znacznie niższa od rekordowej wynoszącej 1477 osobników (Fuszara et al. 1995). Rekordowe liczebności nietoperzy zanotowaliśmy natomiast w trzech innych zimowiskach: w piwnicy warszawskiej "Fosa" (173 os.), w jednym z fortów modlińskich w Błogosławiu (114 os.) i w jaskini Bochoznica k. Puław (162 os.).

Tab. 1. Skład gatunkowy i dominacja nietoperzy zimujących w podziemiach na terenie badań

Tab. 1. Species composition and dominance structure of bats hibernating in underground shelters on the study area

Gatunek	Nizina Mazow. i Podlaska	Wyżyna Wieluńska	Pojezierze Mazurskie	Razem	
				N	%
Nocek duży <i>Myotis myotis</i>	117	214	0	331	11,6
Nocek Bechsteina <i>Myotis bechsteini</i>	1	5	0	6	0,2
Nocek Natterera <i>Myotis nattereri</i>	317	455	34	806	28,1
Nocek wąsatek <i>Myotis mystacinus</i>	0	42	1	43	1,5
Nocek łydkowłosy <i>Myotis dasycneme</i>	3	4	1	8	0,3
Nocek rudy <i>Myotis daubentoni</i>	244	75	30	349	12,2
Mroczek późny <i>Eptesicus serotinus</i>	26	0	0	26	0,9
Mroczek pozłocisty <i>Eptesicus nilssoni</i>	1	0	24	25	0,9
Gacek brunatny <i>Plecotus auritus</i>	116	72	11	199	6,9
Gacek szary <i>Plecotus austriacus</i>	9	0	0	9	0,3
Mopek <i>Barbastella barbastellus</i>	761	195	107	1063	37,1

Podobnie jak w poprzednich latach, stwierdziliśmy wyraźne różnice w zasiedleniu różnych typów kryjówek przez poszczególne gatunki nietoperzy. W fortach i bunkrach dominowały mopki, stanowiąc aż 73%

wszystkich obserwowanych tam nietoperzy. W piwnicach warszawskich 81% zgrupowania nietoperzy stanowiły nocki Natterera. W małych piwnicach pozamiejskich najliczniejsze były gacki brunatne (48%), nocki rude (23%) i mopki (15%). W jaskiniach najczęściej przebywało nocków Natterera (39%), nocków dużych (24%) i mopek (16%). W studniach zimowały nocki Natterera (44%), nocki rude (34%) i gacki brunatne (22%).

Wyniki kontroli przeprowadzonych w zimowiskach na Nizinie Mazowieckiej i Podlaskiej nie różniły się wyraźnie od wyników uzyskiwanych w poprzednich latach. Podobnie było na Wyżynie Wieluńskiej. W jaskini Szachownica zanotowaliśmy kontynuację obserwowanego od kilku lat wzrostu liczebności mopek, nocków Natterera i nocków rudych (Kowalski, Lesiński 1991). Liczba zimujących w jaskini mopek była niemal dwukrotnie wyższa niż w roku poprzednim. W zimowiskach na Pojezierzu Mazurskim pierwszy raz stwierdziliśmy obecność dwu gatunków: nocka Brandta i nocka łydkowłosego.

LITERATURA

- FUSZARA E., KOWALSKI M., LESIŃSKI G., CYGAN J.P. 1995. Hibernation of bats in underground shelters of central and northeastern Poland. Bonn. zool. Beitr., 46.
- KOWALSKI M., LESIŃSKI G. 1991. Changes in numbers of bats in Szachownica cave (Central Poland) during 10 years. Myotis. 29: 35-38.
- LESIŃSKI G. 1983. Nietoperze jaskiń Wyżyny Wieluńskiej. Prz. zool. 27: 465-478.
- LESIŃSKI G. 1986. Ecology of bats hibernating underground in central Poland. Acta theriol. 31: 507-521.

Adres autorki:

Zakład Ekologii Kręgowców
Instytut Ekologii PAN
Dziekanów Leśny
05-092 Łomianki